Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 19ης Δεκεμβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινή αλιευτική πολιτική – Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) – Κανονισμός (ΕΕ) 1303/2013 – Άρθρο 69 – Έννοια της "επιλέξιμης δαπάνης" – Άρθρα 4 και 125 – Κανονισμός (ΕΕ) 508/2014 – Άρθρο 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ' – Εκσυγχρονισμός μονάδας υδατοκαλλιέργειας – Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 – Άρθρο 33 – Αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως – Εισφορά σε είδος υπό μορφή γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων – Άμεση σύνδεση μεταξύ της εισφοράς σε είδος και της χρηματοδοτούμενης πράξεως»

Στην υπόθεση C-392/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Curtea de Apel Bacău (εφετείο Bacău, Ρουμανία) με απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Ιουνίου 2023, στο πλαίσιο της δίκης

Rustrans SRL

κατά

Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale – Direcţia Generală Pescuit – Autoritatea de Management pentru POPAM,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. L. Arastey Sahún, πρόεδρο του πέμπτου τμήματος, προεδρεύουσα του ογδόου τμήματος, N. Jääskinen και M. Gavalec (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– το Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale – Direcţia Generală Pescuit – Autoritatea de Management pentru POPAM, εκπροσωπούμενο από τον F. I. Barbu,

– η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις R. Antonie, M. Chicu και E. Gane,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον J. Hradil, καθώς και από τις C. Perrin και L. Radu Bouyon,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, του κανονισμού (ΕΕ) 508/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) αριθ. 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2014, L 149, σ. 1), των άρθρων 4, 69 και 125 του κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 320, και διορθωτικά ΕΕ 2016, L 200, σ. 140, και ΕΕ 2019, L 66, σ. 6), καθώς και του άρθρου 33 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2018, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1296/2013, (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 1304/2013, (ΕΕ) αριθ. 1309/2013, (ΕΕ) αριθ. 1316/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) αριθ. 283/2014 και της απόφασης αριθ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 (ΕΕ 2018, L 193, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Rustrans SRL και του Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale – Direcţia Generală Pescuit – Autoritatea de Management pentru [Programul Operational pentru Pescuit si Afaceri Maritime (POPAM)] [Υπουργείου Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, Γενική Διεύθυνση Αλιείας, Διαχειριστική Αρχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος για τη Θάλασσα και την Αλιεία (POPAM), Ρουμανία] (στο εξής: διαχειριστική αρχή του προγράμματος «για τη θάλασσα και την αλιεία»), σχετικά με τη νομιμότητα διοικητικής πράξεως με την οποία η εν λόγω αρχή διαπίστωσε παρατυπίες όσον αφορά το σχέδιο χρηματοδοτήσεως της οποίας έτυχε η Rustrans και μείωσε το ποσό της χορηγηθείσας σε αυτήν οικονομικής ενισχύσεως διά της βεβαιώσεως δημοσιονομικής απαιτήσεως έναντι της εν λόγω εταιρίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1303/2013

3 Το άρθρο 4 του κανονισμού 1303/2013, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», ορίζει στην παράγραφο 8 τα εξής:

«Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη τηρούν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης […]».

4 Το άρθρο 65 του ως άνω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επιλεξιμότητα», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2 τα ακόλουθα:

«1. Η επιλεξιμότητα των δαπανών καθορίζεται βάσει εθνικών κανόνων, εκτός εάν θεσπίζονται ειδικοί κανόνες είτε στον παρόντα κανονισμό ή τους ειδικούς κανόνες των Ταμείων είτε επί τη βάσει αυτών.

2. Μια δαπάνη είναι επιλέξιμη για χρηματοδότηση από τα [Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, στο εξής: ΕΔΕΤ] εφόσον έχει πραγματοποιηθεί από έναν δικαιούχο και έχει πληρωθεί το διάστημα από την ημερομηνία υποβολής του προγράμματος στην Επιτροπή ή από την 1η Ιανουαρίου 2014, αναλόγως του ποια ημερομηνία προηγείται, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Επιπροσθέτως, οι δαπάνες είναι επιλέξιμες […] για συνεισφορά του [Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)] […], [μόνον] εάν η σχετική ενίσχυση καταβάλλεται πράγματι από τον οργανισμό πληρωμής από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως τις 31 [Δεκεμβρίου 2023].»

5 Το άρθρο 67 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μορφές επιχορηγήσεων και επιστρεπτέας συνδρομής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οι επιχορηγήσεις και η επιστρεπτέα συνδρομή μπορούν να λάβουν μία από τις ακόλουθες μορφές:

α) επιστροφή επιλέξιμων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν και πληρώθηκαν μαζί με, κατά περίπτωση, συνεισφορές σε είδος και κόστος απόσβεσης·

[…]».

6 Το άρθρο 69 του ίδιου κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ειδικοί κανόνες επιλεξιμότητας για τις επιχορηγήσεις και επιστρεπτέα συνδρομή», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Οι εισφορές σε είδος υπό μορφή παροχής εργασιών, αγαθών, υπηρεσιών, γης και ακινήτων για τις οποίες δεν έχει πραγματοποιηθεί πληρωμή που να τεκμηριώνεται με τιμολόγια ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής ισχύος, μπορεί να συνιστούν επιλέξιμη δαπάνη, υπό την προϋπόθεση ότι το επιτρέπουν οι κανόνες επιλεξιμότητας των ΕΔΕΤ και του προγράμματος και πληρούνται όλα τα κατωτέρω κριτήρια:

α) η δημόσια υποστήριξη που καταβάλλεται για την πράξη που περιλαμβάνει εισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τη συνολική επιλέξιμη δαπάνη, εξαιρουμένων των εισφορών σε είδος, κατά την περάτωση της πράξης·

β) η αξία που αποδίδεται στις εισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τις δαπάνες που είναι γενικά αποδεκτές στην εν λόγω αγορά·

γ) η αξία και η χορήγηση της συνεισφοράς μπορεί να αποτιμηθεί και να επαληθευθεί ανεξάρτητα·

δ) στην περίπτωση παροχής γης ή ακινήτων, μπορεί να πραγματοποιηθεί πληρωμή σε μετρητά για τους σκοπούς σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης ετήσιου ονομαστικού ύψους που δεν υπερβαίνει τη μία νομισματική μονάδα του κράτους μέλους·

ε) στην περίπτωση εισφορών σε είδος υπό μορφή άμισθης εργασίας, η αξία της εν λόγω εργασίας αποτιμάται με βάση τον επαληθευμένο χρόνο εργασίας και τον συντελεστή αμοιβής για ισοδύναμη εργασία.

Η αξία της γης ή των ακινήτων που αναφέρεται στο στοιχείο δ) του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου πιστοποιείται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εμπειρογνώμονα ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα και δεν υπερβαίνει το όριο της παραγράφου 3 στοιχείο β).

[…]

3. Οι ακόλουθες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τα ΕΔΕΤ και από το ποσό στήριξης που μεταφέρεται από το Ταμείο Συνοχής στη διευκόλυνση “Συνδέοντας την Ευρώπη” όπως αναφέρεται στο άρθρο 92 παράγραφος 6:

[…]

β) η αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης για ποσό που υπερβαίνει το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο 15 %. Σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, το όριο μπορεί να αυξηθεί υπερβαίνοντας τα αντίστοιχα προαναφερθέντα ποσοστά για πράξεις που αφορούν διατήρηση του περιβάλλοντος·

[…]».

7 Το άρθρο 125 του κανονισμού 1303/2013, το οποίο φέρει τον τίτλο «Καθήκοντα της διαχειριστικής αρχής», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 3 τα εξής:

«1. Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του επιχειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

[…]

3. Όσον αφορά την επιλογή των πράξεων, η διαχειριστική αρχή:

α) συντάσσει και, μετά την έγκρισή τους, εφαρμόζει τις κατάλληλες διαδικασίες και κριτήρια επιλογής που:
   i) διασφαλίζουν τη συμβολή των πράξεων στην επίτευξη των ειδικών στόχων και των αποτελεσμάτων της σχετικής προτεραιότητας·
   ii) δεν συνιστούν διακριτική μεταχείριση και είναι διαφανή·
   iii) τηρούν τις γενικές αρχές που ορίζονται στα άρθρα 7 και 8·

β) διασφαλίζει ότι μια επιλεγείσα πράξη εμπίπτει στο πεδίο του [Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)], του αρμόδιου Ταμείου ή Ταμείων και μπορεί να ενταχθεί σε μια κατηγορία παρέμβασης ή, στην περίπτωση του ΕΤΘΑ, σε ένα μέτρο που εντοπίζεται στο πλαίσιο της προτεραιότητας ή των προτεραιοτήτων του επιχειρησιακού προγράμματος·

[…]».

Ο κανονισμός 508/2014

8 Το άρθρο 48 του κανονισμού 508/2014, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Το ΕΤΘΑ μπορεί να στηρίζει:

[…]

γ) τον εκσυγχρονισμό των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και ασφάλειας των εργαζομένων στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας·

[…]».

Ο κανονισμός 2018/1046

9 Το άρθρο 2 του κανονισμού 2018/1046, το οποίο έφερε τον τίτλο «Ορισμοί», προέβλεπε τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί.

[…]

59. “χρηστή δημοσιονομική διαχείριση”: εκτέλεση του προϋπολογισμού σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας·

[…]».

10 Το άρθρο 33 του ως άνω κανονισμού, το οποίο έφερε τον τίτλο «Επιδόσεις και οι αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας», όριζε στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Οι πιστώσεις χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ως εκ τούτου εκτελούνται τηρώντας τις ακόλουθες αρχές:

α) την αρχή της οικονομίας, η οποία ορίζει ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται από το οικείο θεσμικό όργανο της Ένωσης για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του καθίστανται εγκαίρως διαθέσιμα, στην ενδεδειγμένη ποσότητα και ποιότητα και στην καλύτερη τιμή·

β) την αρχή της αποδοτικότητας, η οποία αφορά την καλύτερη δυνατή σχέση μεταξύ χρησιμοποιηθέντων μέσων, αναληφθεισών δραστηριοτήτων και επίτευξης στόχων·

γ) την αρχή της αποτελεσματικότητας, η οποία αφορά τον βαθμό επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων μέσω των δραστηριοτήτων που αναλήφθηκαν.»

11 Το άρθρο 36 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο έφερε τον τίτλο «Εσωτερικός έλεγχος της εκτέλεσης του προϋπολογισμού», προέβλεπε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Στο πλαίσιο της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, ο προϋπολογισμός εκτελείται σύμφωνα με τον αποτελεσματικό και αποδοτικό εσωτερικό έλεγχο ο οποίος αρμόζει σε κάθε μέθοδο εκτέλεσης, και σύμφωνα με τους οικείους ειδικούς τομεακούς κανόνες.»

Το ρουμανικό δίκαιο

12 Το άρθρο 4 της Hotărârea guvernului nr. 347 privind stabilirea cadrului general de implementare a operațiunilor cofinanțate din Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime prin Programul operațional pentru pescuit și afaceri maritime 2014-2020 (κυβερνητικής αποφάσεως 347 περί καθορισμού του γενικού πλαισίου εφαρμογής των πράξεων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας μέσω του επιχειρησιακού προγράμματος για τη θάλασσα και την αλιεία 2014-2020), της 11ης Μαΐου 2016 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 368 της 12ης Μαΐου 2016), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο χορηγήσεως της χρηματοδοτήσεως, ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 5 και 6, προκειμένου δαπάνη να είναι επιλέξιμη πρέπει να πληροί σωρευτικώς τις ακόλουθες προϋποθέσεις γενικού χαρακτήρα:

a) να έχει αναληφθεί από τον δικαιούχο και να έχει πράγματι καταβληθεί από αυτόν υπό τις προβλεπόμενες εκ του νόμου προϋποθέσεις, από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023, υπό τον όρο ότι η συγχρηματοδοτούμενη πράξη δεν έχει ουσιαστικώς υλοποιηθεί ή περατωθεί στο σύνολό της πριν από την εκ μέρους του δικαιούχου υποβολή στη διαχειριστική αρχή της αιτήσεως χρηματοδοτήσεως βάσει του επιχειρησιακού προγράμματος για τη θάλασσα και την αλιεία 2014/2020, ανεξαρτήτως αν έχουν καταβληθεί από τον δικαιούχο όλες οι σχετικές πληρωμές, σύμφωνα με το άρθρο 65, παράγραφος 6, του [κανονισμού 1303/2013]·

b) να συνοδεύεται από τιμολόγια εκδοθέντα σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας ή του κράτους στο οποίο εκδόθηκαν, ή από άλλα λογιστικά έγγραφα βάσει των οποίων καταχωρίζεται η υποχρέωση πληρωμής, καθώς και από δικαιολογητικά σχετικά με την πληρωμή και με το υποστατό της δαπάνης, βάσει των οποίων μπορούν να επαληθευθούν/ελεγχθούν/υποβληθούν σε οικονομικό έλεγχο/βεβαιωθούν οι δαπάνες, εξαιρουμένων των δαπανών που αφορούν επιστρεπτέα συνδρομή χορηγηθείσα υπό κάποια από τις μορφές τις οποίες προβλέπει το άρθρο 67, παράγραφος 1, στοιχεία β′, γ′ και δ′, του [κανονισμού 1303/2013]·

c) να είναι σύμφωνη με τη σύμβαση χρηματοδοτήσεως που συνήφθη μεταξύ του [Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (Υπουργείου Γεωργίας και Αγροτικής Αναπτύξεως, Ρουμανία)], μέσω της διαχειριστικής αρχής [του προγράμματος “για τη θάλασσα και την αλιεία”], και του δικαιούχου·

d) να είναι σύμφωνη με τις εφαρμοστέες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και του εθνικού δικαίου·

e) να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του προγράμματος·

f) να έχει καταχωρισθεί στα λογιστικά βιβλία του δικαιούχου σύμφωνα με το άρθρο 67 του [κανονισμού 1303/2013].

2. Οι σχετικές με την υπεργολαβία δαπάνες είναι επιλέξιμες μέχρις ποσοστού 30 %, κατά το μέγιστο, του συνολικού επιλέξιμου ποσού της συμβάσεως έργων και/ή επιχειρήσεως.

3. Οι σχετικές με την υπεργολαβία υπηρεσιών δαπάνες είναι επιλέξιμες μέχρις ποσοστού 40 %, κατά το μέγιστο, του συνολικού επιλέξιμου ποσού της συμβάσεως παροχής υπηρεσιών.»

13 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο a), της Ordonanța de urgență a guvernului nr. 66 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora (πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 66, για την πρόληψη και τη διαπίστωση παρατυπιών, καθώς και την επιβολή κυρώσεων λόγω παρατυπιών, κατά την είσπραξη και τη χρήση πόρων εκ των ευρωπαϊκών ταμείων και/ή συναφών εθνικών πόρων), της 29ης Ιουνίου 2011 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 461 της 30ής Ιουνίου 2011, στο εξής: ΠΝΠ 66/2011), ορίζει την παρατυπία, κατά την έννοια του εν λόγω νομοθετήματος, ως «κάθε παρέκκλιση από τη νομιμότητα, το νομότυπο και από τη συμμόρφωση προς τις εθνικές και/ή ευρωπαϊκές διατάξεις, καθώς και από τους συμβατικούς όρους ή άλλες δεσμεύσεις νομίμως αναληφθείσες βάσει των εν λόγω διατάξεων, οφειλόμενη σε πράξη ή παράλειψη του δικαιούχου ή της αρμόδιας για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων αρχής, η οποία έχει ή θα είχε ως αποτέλεσμα να ζημιώσει τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης/τους προϋπολογισμούς των δημόσιων διεθνών φορέων χρηματοδοτήσεως και/ή ως προς τα σχετικά εθνικά κονδύλια του Δημοσίου, λόγω αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού».

14 Το άρθρο 3 της ΠΝΠ 66/2011 προβλέπει τα εξής:

«1. Οι αρμόδιες για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων αρχές οφείλουν να τηρούν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως, όπως αυτή ορίζεται, κατά περίπτωση, στην ευρωπαϊκή νομοθεσία ή στη νομοθεσία των διεθνών φορέων χρηματοδοτήσεως.

2. Κατά την επιλογή και την έγκριση των αιτήσεων χρηματοδοτικής στηρίξεως, οι αρμόδιες για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων αρχές οφείλουν να εφαρμόζουν κανόνες και διαδικασίες που διασφαλίζουν την τήρηση των ακόλουθων αρχών:

a) της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως η οποία στηρίζεται στις αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας·

b) των αρχών του ελεύθερου ανταγωνισμού και της ίσης και μη ενέχουσας διακρίσεις μεταχειρίσεως·

c) της αρχής της διαφάνειας – ήτοι της διαθέσεως σε κάθε ενδιαφερόμενο των πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή της διαδικασίας χορηγήσεως ευρωπαϊκών κονδυλίων·

d) της αρχής της αποτροπής καταστάσεων συγκρούσεως συμφερόντων καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας επιλογής των προς χρηματοδότηση έργων·

e) της αρχής του αποκλεισμού της σωρεύσεως – η δραστηριότητα που αποτελεί αντικείμενο αιτήσεως χρηματοδοτήσεως από Ευρωπαϊκά Ταμεία δεν μπορεί να τύχει χρηματοδοτικής στηρίξεως από άλλους πόρους μη επιστρεπτέας χρηματοδοτήσεως, εξαιρουμένων των ποσών που αποτελούν κρατικές ενισχύσεις χορηγούμενες υπό τις προβλεπομένες εκ του νόμου προϋποθέσεις.

3. Στο πλαίσιο της εκτελέσεως συμβάσεως μη επιστρεπτέας χρηματοδοτήσεως, οι δικαιούχοι οφείλουν να τηρούν:

a) την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως η οποία στηρίζεται στις αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας·

b) τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού και της ίσης και μη ενέχουσας διακρίσεις μεταχειρίσεως, σύμφωνα με τη σύμβαση χρηματοδοτήσεως και την εφαρμοστέα νομοθεσία·

c) την αρχή της διαφάνειας, σύμφωνα με τη σύμβαση χρηματοδοτήσεως και την εφαρμοστέα νομοθεσία.

3 bis. Κατ' εφαρμογήν της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως, οι αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων και οι δικαιούχοι δημοσίου δικαίου οφείλουν να προβλέπουν και να εφαρμόζουν διαδικασίες διαχειρίσεως και ελέγχου διασφαλίζουσες το νομότυπο της χορηγήσεως και χρήσεως των κονδυλίων.»

15 Η Ordinul nr. 816/2016 al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale privind aprobarea Listei detaliate a cheltuielilor eligibile pentru operațiunile finanțate, inclusiv cheltuielile de personal ale Autorității de management, în cadrul Programului operațional pentru pescuit și afaceri maritime 2014-2020 (απόφαση 816/2016 του Υπουργού Γεωργίας και Αγροτικής Αναπτύξεως περί εγκρίσεως του αναλυτικού καταλόγου των επιλέξιμων δαπανών για τις χρηματοδοτούμενες πράξεις, περιλαμβανομένων των δαπανών προσωπικού της διαχειριστικής αρχής, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος για τη θάλασσα και την αλιεία 2014-2020), της 24ης Μαΐου 2016 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 401 της 26ης Μαΐου 2016), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο χορηγήσεως της χρηματοδοτήσεως, περιλαμβάνει παράρτημα στο οποίο

παρατίθεται αναλυτικός κατάλογος των επιλέξιμων δαπανών για τις χρηματοδοτούμενες πράξεις, περιλαμβανομένων των δαπανών προσωπικού της διαχειριστικής αρχής, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος για τη θάλασσα και την αλιεία 2014-2020.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Η Rustrans υπέβαλε στη διαχειριστική αρχή του προγράμματος «για τη θάλασσα και την αλιεία» αίτηση χρηματοδοτήσεως στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος για τη θάλασσα και την αλιεία 2014-2020, βάσει, ιδίως, του άρθρου 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, του κανονισμού 508/2014 (στο εξής: αίτηση χρηματοδοτήσεως), με σκοπό την υλοποίηση έργου επεκτάσεως και διευρύνσεως των δραστηριοτήτων της στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας (στο εξής: οικείο έργο). Με το συγκεκριμένο έργο η Rustrans επιδίωκε να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της εκσυγχρονίζοντας τη μονάδα της υδατοκαλλιέργειας, αυξάνοντας την παραγωγική ικανότητά της και βελτιστοποιώντας το κόστος παραγωγής, μέσω της αποκτήσεως ειδικού για την υδατοκαλλιέργεια εξοπλισμού και υλικού τελευταίας τεχνολογίας.

17 Στο πλαίσιο του εν λόγω έργου, η Rustrans δεσμεύθηκε να συνεισφέρει, υπό τη μορφή εισφοράς σε είδος, γη μετά των επ’ αυτής κτισμάτων, μεταξύ των οποίων καταλεγόταν ιδίως εκμετάλλευση ιχθυοκαλλιέργειας, επισημαινομένου ότι η εισφορά αυτή θα πραγματοποιούνταν βάσει των αξιών που είχαν καθορισθεί στην αίτηση χρηματοδοτήσεως.

18 Στις 18 Σεπτεμβρίου 2018 η Rustrans και η διαχειριστική αρχή του προγράμματος «για τη θάλασσα και την αλιεία» συνήψαν σύμβαση χρηματοδοτήσεως για το οικείο έργο. Σύμφωνα με τους όρους της εν λόγω συμβάσεως, χορηγήθηκε στη Rustrans μη επιστρεπτέα χρηματοδότηση για την απόκτηση εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού.

19 Το συνολικό ποσό της συμβάσεως χρηματοδοτήσεως ανερχόταν στα 19 151 676,06 ρουμανικά λέι (RON) (περίπου 3 850 000 ευρώ), εκ των οποίων ποσό 5 009 988,24 RON (περίπου 1 000 000 ευρώ) χορηγήθηκε από τη διαχειριστική αρχή του προγράμματος «για τη θάλασσα και την αλιεία» ως μη επιστρεπτέα χρηματοδότηση, ήτοι ποσοστό 28,67 % του εγκεκριμένου επιλέξιμου συνολικού ποσού.

20 Όσον αφορά την ως άνω μη επιστρεπτέα χρηματοδότηση ύψους 5 009 988,24 RON, η συνεισφορά του ΕΤΘΑ ανήλθε σε 3 757 491,18 RON (περίπου 755 000 ευρώ), ήτοι σε ποσοστό 75 % του ποσού της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτήσεως, ενώ εκείνη του εθνικού προϋπολογισμού σε 1 252 497,06 RON (περίπου 250 000 ευρώ), ήτοι σε ποσοστό 25 % του ποσού της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτήσεως.

21 Η συνεισφορά της Rustrans στο πλαίσιο της επιλέξιμης συγχρηματοδοτήσεως, συνιστάμενη σε εισφορά σε είδος υπό τη μορφή παροχής γης μετά των επ’ αυτής κτισμάτων, περιλαμβανομένης εκμεταλλεύσεως ιχθυοκαλλιέργειας, ανήλθε σε 12 467 883,69 RON (περίπου 2 500 000 ευρώ), ήτοι στο 71,33 % του συνολικού επιλέξιμου ποσού.

22 Η αξία της γης που εισέφερε σε είδος η Rustrans ανερχόταν σε 1 505 336,03 RON (περίπου 301 000 ευρώ), ήτοι στο 8,61 % του συνολικού επιλέξιμου ποσού.

23 Κατόπιν της ενάρξεως εκτελέσεως του οικείου έργου, η Rustrans υπέβαλε τέσσερις αιτήσεις επιστροφής δαπανών, βάσει των οποίων της χορηγήθηκε συνολικό ποσό 4 826 294,03 RON (περίπου 965 000 ευρώ), εκ των οποίων τα 3 619 720,51 RON (περίπου 724 000 ευρώ) ως συνεισφορά του ΕΤΘΑ (75 %) και 1 206 573,51 RON (περίπου 240 000 ευρώ) ως συνεισφορά εκ του εθνικού προϋπολογισμού (25 %).

24 Το 2021 η Γενική Διεύθυνση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας της Επιτροπής διενήργησε οικονομικό έλεγχο ο οποίος κατέδειξε την ύπαρξη δύο παρατυπιών όσον αφορά τους όρους υπό τους οποίους η διαχειριστική αρχή του προγράμματος «για τη θάλασσα και την αλιεία» δέχθηκε την επιστροφή των δαπανών που σχετίζονταν με την εισφορά σε είδος για το έργο υπό τη μορφή παροχής γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων. Η πρώτη διαπιστωθείσα παρατυπία συνίστατο σε παράβαση του άρθρου 69, παράγραφος 1, και παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 1303/2013, καθόσον οι σχετικές με την εν λόγω εισφορά δαπάνες υπερέβαιναν το ανώτατο όριο του 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών των εν λόγω έργων. Η δεύτερη παρατυπία αφορούσε την έλλειψη συνδέσεως μεταξύ της συγκεκριμένης εισφοράς σε είδος και της χρηματοδοτούμενης πράξεως λαμβανομένης υπόψη της αρχής της χρηστής οικονομικής διαχειρίσεως, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 8, και στο άρθρο 125, παράγραφος 1, του κανονισμού 1303/2013, καθώς και στο άρθρο 33, παράγραφος 1, του κανονισμού 2018/1046.

25 Στο ως άνω πλαίσιο, η διαχειριστική αρχή του προγράμματος «για τη θάλασσα και την αλιεία» διενήργησε ελέγχους όσον αφορά το οικείο έργο. Με πράξη περί διαπιστώσεως παρατυπιών και βεβαιώσεως δημοσιονομικών απαιτήσεων της 19ης Οκτωβρίου 2022, η αρχή διαπίστωσε παρατυπίες, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο a, της ΠΝΠ 66/2011, όσον αφορά, αφενός, την έλλειψη άμεσης συνδέσεως μεταξύ της εισφοράς σε είδος και της χρηματοδοτούμενης πράξεως και, αφετέρου, την υπέρβαση του ορίου του 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 69, παράγραφος 1, του κανονισμού 1303/2013.

26 Ως εκ τούτου, βεβαιώθηκε δημοσιονομική απαίτηση ύψους 3 378 392,20 RON (περίπου 676 000 ευρώ), εκ των οποίων 2 533 794,15 RON (περίπου 507 000 ευρώ) ως προς τη συνεισφορά του ΕΤΘΑ και 844 598,05 RON (περίπου 169 000 ευρώ) ως προς τη συνεισφορά εκ του εθνικού προϋπολογισμού.

27 Στις 7 Νοεμβρίου 2022 η Rustrans προσέφυγε ενώπιον του Curtea de Apel Bacău (εφετείου Bacău, Ρουμανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, ζητώντας, αφενός, την ακύρωση της ως άνω πράξεως της 19ης Οκτωβρίου 2022 και, αφετέρου, την απαλλαγή της από την υποχρέωση καταβολής ποσού ύψους 3 378 392,20 RON (περίπου 676 000 ευρώ).

28 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατά πρώτον, ως προς το ζήτημα αν η εισφορά σε είδος η οποία συνίσταται σε παροχή γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων έχει «άμεση σύνδεση» με τις χρηματοδοτούμενες πράξεις, συγκεκριμένα δε με την απόκτηση εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

29 Επιπλέον, κατά το αιτούν δικαστήριο, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως περί τηρήσεως των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως και της αποδοτικότητας, υφίσταται διχογνωμία μεταξύ της Επιτροπής και του Ρουμανικού Δημοσίου, δεδομένου ότι κάθε ενδιαφερόμενο μέρος έχει καθορίσει με διαφορετικό τρόπο τις αναγκαίες δαπάνες για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας. Συγκεκριμένα, το Ρουμανικό Δημόσιο εκτίμησε ότι οι εν λόγω

δαπάνες περιλάμβαναν τη γη μετά των επ' αυτής κτισμάτων, δεδομένου ότι χωρίς αυτά θα ήταν αδύνατη η υλοποίηση του έργου, ενώ η Επιτροπή εκτίμησε ότι η γη μετά των επ' αυτής κτισμάτων αποτελούσε προϋπόθεση για την πράξη εκσυγχρονισμού.

30 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι δραστηριότητες του έργου, όπως περιγράφονταν στην αίτηση χρηματοδοτήσεως, δεν είχαν ως σκοπό άμεση παρέμβαση στα ακίνητα με τα οποία η προσφεύγουσα θα συγχρηματοδοτούσε το έργο, αλλά την παροχή των αναγκαίων μέσων για την άσκηση της ειδικής δραστηριότητας της μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας. Επισημαίνει, όμως, ότι, σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής οικονομικής δραστηριότητας και της αποδοτικότητας, μόνον οι δαπάνες οι οποίες είναι αναγκαίες για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας και οι οποίες συνδέονται με αυτόν είναι επιλέξιμες βάσει της εν λόγω διατάξεως.

31 Κατά δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το ποσοστό του 10 %, που προβλέπεται στο άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 1303/2013, το οποίο αποκλείει την επιλεξιμότητα των δαπανών για την αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης για ποσό που υπερβαίνει το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη, εφαρμόζεται εν γένει για το σύνολο της εισφοράς σε είδος, ήτοι τη γη και τα επ' αυτής κτίσματα, ή μόνον στην εισφορά η οποία συνίσταται στην παροχή γης.

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Curtea de Apel Bacău (εφετείο Bacău) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνιστά επιλέξιμη δαπάνη κατά την έννοια του άρθρου 69 του κανονισμού 1303/2013, για τους σκοπούς του εκσυγχρονισμού μονάδας υδατοκαλλιέργειας μέσω της επένδυσης που προβλέπεται στο άρθρο 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 508/2014, η εισφορά σε είδος εκτάσεων γης οι οποίες συνέχονται με τεχνητές λίμνες, εγκαταστάσεις ιχθυοκαλλιέργειας, δεξαμενές από σκυρόδεμα, καθώς και [η εισφορά] κτιρίων ευρισκόμενων επ' αυτών των εκτάσεων, όταν ο εκσυγχρονισμός της μονάδας υδατοκαλλιέργειας πραγματοποιείται με την αγορά εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού για την ιχθυοτροφική εκμετάλλευση;

2) Έχει το άρθρο 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 508/2014, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 και 125 του κανονισμού 1303/2013 και με το άρθρο 33 του κανονισμού 2018/1046, σχετικά με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, την έννοια ότι δεν υφίσταται άμεση σύνδεση μεταξύ, αφενός, του εκσυγχρονισμού μονάδας υδατοκαλλιέργειας με δαπάνες για την αγορά εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού για την ευρισκόμενη επί των παρεχόμενων εκτάσεων γης ιχθυοτροφική εκμετάλλευση και, αφετέρου, της εισφοράς σε είδος εκτάσεων γης οι οποίες συνέχονται με τις τεχνητές λίμνες από σκυρόδεμα, τις τεχνητές λίμνες για εγκαταστάσεις ιχθυοκαλλιέργειας και τις δεξαμενές από σκυρόδεμα, καθώς και [της εισφοράς] των επ' αυτών ευρισκόμενων κτιρίων;

3) Ισχύει το όριο του 10 % το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 1303/2013 μόνο για τις εισφορές οι οποίες συνίστανται στην παροχή γης και ακινήτων και για τις οποίες πραγματοποιείται πληρωμή σε μετρητά για τους σκοπούς σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης (κατά το άρθρο 69, παράγραφος 1, στοιχείο δ') ή ισχύει επίσης για την εισφορά σε είδος [η οποία συνίσταται στην παροχή] γης και ακινήτων ιδιοκτησίας των δικαιούχων (τα οποία δεν αποτελούν αντικείμενο μίσθωσης);

4) Καθορίζει το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 όριο 10 % μόνο για την εισφορά σε είδος η οποία συνίσταται στην παροχή γης ή, μήπως, καθορίζει όριο 10 % για την εισφορά σε είδος η οποία συνίσταται στην παροχή γης και κτιρίων;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού

33 Η Ρουμανική Κυβέρνηση και η διαχειριστική αρχή του προγράμματος «για τη θάλασσα και την αλιεία» αμφισβητούν για πλείονες λόγους το παραδεκτό του πρώτου και του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος. Αφενός, κατά τη διαχειριστική αρχή, τα εν λόγω προδικαστικά ερωτήματα είναι απαράδεκτα καθόσον αφορούν το άρθρο 69 του κανονισμού 1303/2013, ήτοι διάταξη σαφή, προβλέψιμη και άνευ αμφισημίας, της οποίας, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται ερμηνεία. Ομοίως, η παράλειψη εκθέσεως των λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης ή της σχέσεως μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας καθώς και η έλλειψη σαφήνειας των προδικαστικών ερωτημάτων καθιστούν απαράδεκτα τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα.

34 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, μολονότι το στοιχείο ότι η ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης είναι, εν προκειμένω, τόσο προφανής ώστε να μην καταλείπει καμία εύλογη αμφιβολία, εφόσον αποδεικνύεται, μπορεί να οδηγήσει το Δικαστήριο να αποφανθεί με διάταξη βάσει του άρθρου 99 του Κανονισμού Διαδικασίας, δεν μπορεί να εμποδίσει εθνικό δικαστήριο να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα ούτε να καταστήσει απαράδεκτα τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Asociația «Forumul Judecătorilor din România», C-216/21, EU:C:2023:628, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35 Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και τη λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, καθόσον τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται κατ' αρχήν να αποφανθεί επ' αυτών. Ως εκ τούτου, συντρέχει τεκμήριο λυσιτέλειας για τα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Groenland Poultry, C-169/22, EU:C:2023:638, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

36 Εν προκειμένω, όμως, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε, στην απόφαση περί παραπομπής, ότι, προκειμένου να επιλύσει τη διαφορά της υποθέσεως της κύριας δίκης, δεν πρέπει να ερμηνεύσει μόνον το άρθρο 69 του κανονισμού 1303/2013, αλλά και τα άρθρα 4 και 125 του ίδιου κανονισμού, καθώς και το άρθρο 33 του κανονισμού 2018/1046, το οποίο αφορά την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως, προκειμένου να κρίνει αν η εκ μέρους της Rustrans εισφορά σε είδος υπό μορφή παροχής γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων μπορεί να θεωρηθεί επιλέξιμη δαπάνη, κατά την έννοια του κανονισμού 1303/2013, και, ως εκ τούτου, να αποτελέσει το αντικείμενο συγχρηματοδοτήσεως υπό τη μορφή επιστροφής δαπανών. Επομένως, δεν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του άρθρου 69 του εν λόγω κανονισμού δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως.

37 Αφετέρου, η Ρουμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αιτούν δικαστήριο, με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, ζητεί από το Δικαστήριο να προβεί σε εκτίμηση περί των πραγματικών περιστατικών προκειμένου να καταδειχθεί αν υφίσταται άμεση σύνδεση μεταξύ της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης εισφοράς σε είδος και του αντικειμένου του οικείου έργου, εκτίμηση η οποία δεν απόκειται στο Δικαστήριο, αλλά στο αιτούν δικαστήριο.

38 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία στηρίζεται σε σαφή διαχωρισμό των λειτουργιών μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, οποιαδήποτε εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου (αποφάσεις της 15ης Νοεμβρίου 1979, Denkavit Futtermittel, 36/79, EU:C:1979:258, σκέψη 12, και της 13ης Ιουνίου 2024, Adient, C-533/22, EU:C:2024:501, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Εν προκειμένω, αρκεί η διαπίστωση ότι, αντιθέτως προς όσα διατείνεται η Ρουμανική Κυβέρνηση, με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο δεν καλεί το Δικαστήριο να προβεί σε εκτίμηση πραγματικών περιστατικών, αλλά βεβαίως να ερμηνεύσει διατάξεις του δικαίου της Ένωσης προκειμένου να κριθεί αν εισφορά σε είδος υπό τη μορφή της παροχής γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων μπορεί να εμπίπτει στην έννοια των «επιλέξιμων δαπανών», κατά το άρθρο 69 του κανονισμού 1303/2013.

40 Συνεπώς, το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτά.

Επί της ουσίας

41 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα να επιλύσει τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα προδικαστικά ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. Επιπλέον, το Δικαστήριο ενδέχεται να χρειαστεί να λάβει υπόψη του κανόνες του δικαίου της Ένωσης τους οποίους δεν μνημόνευσε το εθνικό δικαστήριο στο προδικαστικό ερώτημά του (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Groenland Poultry, C-169/22, EU:C:2023:638, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει συναφώς ότι το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορούν το ζήτημα αν η εκ μέρους δικαιούχου εισφορά σε είδος υπό μορφή γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων μπορεί να πληροί τις απαιτήσεις των κανόνων επιλεξιμότητας των ΕΔΕΤ οι οποίοι διαλαμβάνονται στο άρθρο 69 του κανονισμού 1303/2013.

Πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η έννοια της επιλεξιμότητας δαπάνης αποτελεί ειδικώς το αντικείμενο του άρθρου 65, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού και, αφετέρου, ότι το άρθρο 67, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του ίδιου κανονισμού προβλέπει ότι οι επιχορηγήσεις μπορούν να λάβουν τη μορφή επιστροφής των επιλέξιμων δαπανών στις οποίες πράγματι υποβλήθηκε και τις οποίες κατέβαλε ο δικαιούχος, καθώς και, κατά περίπτωση, εισφορών σε είδος.

43 Επιπλέον, το άρθρο 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, του κανονισμού 508/2014, το οποίο μνημονεύεται από το αιτούν δικαστήριο, απλώς προβλέπει ότι το ΕΤΘΑ μπορεί να στηρίζει τον εκσυγχρονισμό των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, χωρίς να παρέχει ειδικές ενδείξεις ως προς την επιλεξιμότητα δαπανών που συνδέονται με συγκεκριμένη πράξη.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές και προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν, κατ' ορθήν ερμηνεία του άρθρου 65, παράγραφοι 1 και 2, του άρθρου 67, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και του άρθρου 69 του κανονισμού 1303/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 και με το άρθρο 125, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, καθώς και με το άρθρο 33 του κανονισμού 2018/1046, εμπίπτει στην έννοια της «επιλέξιμης δαπάνης», κατά τις διατάξεις αυτές, η εκ μέρους δικαιούχου εισφορά σε είδος υπό μορφή παροχής γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων για έργο εκσυγχρονισμού μονάδας υδατοκαλλιέργειας συνιστάμενο αποκλειστικώς στην απόκτηση εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού για υφιστάμενη εκμετάλλευση ιχθυοκαλλιέργειας.

45 Κατά πρώτον, επισημαίνεται, κατ' αρχάς, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 65, παράγραφος 1, του κανονισμού 1303/2013, η επιλεξιμότητα δαπάνης καθορίζεται βάσει των εθνικών κανόνων, εκτός αν έχουν θεσπισθεί ειδικοί κανόνες με τον εν λόγω κανονισμό ή με τους ειδικούς κανόνες κάθε ΕΔΕΤ ή επί τη βάσει αυτών. Κατά την παράγραφο 2 του συγκεκριμένου άρθρου, μια δαπάνη είναι επιλέξιμη για χρηματοδότηση από τα ΕΔΕΤ μόνον εφόσον έχει πραγματοποιηθεί από δικαιούχο και έχει πληρωθεί κατά το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία υποβολής του προγράμματος στην Επιτροπή ή από την 1η Ιανουαρίου 2014, αναλόγως του ποια ημερομηνία προηγείται, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023.

46 Εν συνεχεία, το άρθρο 67, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 1303/2013 προβλέπει ότι οι επιχορηγήσεις και οι επιστρεπτέες συνδρομές μπορούν να λάβουν τη μορφή επιστροφής επιλέξιμων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν και πληρώθηκαν, καθώς και, κατά περίπτωση, εισφορών σε είδος και κόστος αποσβέσεως.

47 Τέλος, με το άρθρο 69, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού θεσπίζονται ειδικοί κανόνες επιλεξιμότητας για τις εισφορές σε είδος υπό μορφή, μεταξύ άλλων, παροχής γης και κτιρίων για τις οποίες δεν έχει πραγματοποιηθεί πληρωμή σε μετρητά που να τεκμηριώνεται με τιμολόγια ή άλλα έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής ισχύος. Κατά τη συγκεκριμένη διάταξη, τέτοιες εισφορές σε είδος εξαρτώνται από την προϋπόθεση ότι αυτές επιτρέπονται βάσει των κανόνων επιλεξιμότητας των ΕΔΕΤ και του προγράμματος και ότι πληρούνται όλα τα απαριθμούμενα στη διάταξη κριτήρια. Συναφώς, το δεύτερο εδάφιο της εν λόγω παραγράφου προβλέπει ότι η αξία της γης και των κτιρίων πιστοποιείται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εμπειρογνώμονα ή από δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα και δεν υπερβαίνει το όριο που καθορίζεται με το άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο β′, του κανονισμού, ήτοι το ποσό δεν πρέπει να υπερβαίνει, κατ' αρχήν, το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη.

48 Διαπιστώνεται, επομένως, ότι από το γράμμα των ως άνω διατάξεων δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης έθεσε ρητώς ως προϋπόθεση της επιλεξιμότητας εισφοράς σε είδος υπό μορφή παροχής γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων την ύπαρξη άμεσης συνδέσεως μεταξύ της εκ μέρους του δικαιούχου εισφοράς σε είδος, αφενός, και του συγχρηματοδοτούμενου έργου, αφετέρου.

49 Κατά δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, βάσει του άρθρου 317 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή εκτελεί τον προϋπολογισμό της Ένωσης σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, σύμφωνα, μεταξύ άλλων, με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως, την οποία το άρθρο 2, σημείο 59, του κανονισμού 2018/1046 ορίζει ως την εκτέλεση του προϋπολογισμού σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας. Η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως επιτάσσει, κατά συνέπεια, την εκ μέρους των κρατών μελών χρήση των ΕΔΕΤ, μεταξύ των οποίων καταλέγεται το ΕΤΘΑ, κατά τρόπο σύμφωνο με τις εκ του νόμου αρχές και απαιτήσεις στις οποίες στηρίζεται η τομεακή νομοθεσία της Ένωσης.

50 Συναφώς, το άρθρο 4, παράγραφος 8, του κανονισμού 1303/2013 υπενθυμίζει ότι τα κράτη μέλη τηρούν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως, σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού 2018/1046.

51 Κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 33 του κανονισμού 2018/1046, όμως, οι πιστώσεις χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως και εκτελούνται τηρουμένων των αρχών που απαριθμούνται στην εν λόγω παράγραφο, ήτοι των αρχών της οικονομίας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας, εκ των οποίων η τελευταία ορίζεται, στο σημείο β' της εν λόγω παραγράφου, ως αφορώσα την καλύτερη δυνατή σχέση μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων, των αναληφθεισών δραστηριοτήτων και της επιτεύξεως των στόχων.

52 Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, το άρθρο 125, παράγραφος 1, του κανονισμού 1303/2013 προβλέπει ότι η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του επιχειρησιακού προγράμματος, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως. Με την παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου διευκρινίζεται, κατ' ουσίαν, ότι οι επιλεγείσες προς χρηματοδότηση πράξεις είναι σύμφωνες, καθ' όλη τη διάρκεια της εκτελέσεώς τους, με τους εφαρμοστέους κανόνες της Ένωσης και των οικείων κρατών μελών και ότι οι πράξεις αυτές συμβάλλουν στην επίτευξη των ειδικών στόχων και αποτελεσμάτων των σχετικών προτεραιοτήτων.

53 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι η διαχειριστική αρχή οφείλει να διακριβώνει ότι οι επιλεγείσες προς χρηματοδότηση πράξεις είναι σύμφωνες με την αρχή της αποδοτικότητας, ήτοι ότι υφίσταται η καλύτερη δυνατή σχέση μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων, των αναληφθεισών δραστηριοτήτων και της επιτεύξεως των στόχων που επιδιώκονται με τέτοιες πράξεις. Η σχέση αυτή προϋποθέτει ότι, στο πλαίσιο πράξεως συγχρηματοδοτούμενης από διαρθρωτικό και επενδυτικό ταμείο, οι δαπάνες στις οποίες υποβάλλεται ο δικαιούχος και οι εισφορές σε είδος με τις οποίες μπορεί να συμβάλει στη στήριξη του έργου πρέπει, προκειμένου να θεωρηθούν επιλέξιμες, να συνδέονται άμεσα με την αναληφθείσα δραστηριότητα.

54 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο, το οικείο έργο, το οποίο συνίσταται στην επέκταση και διεύρυνση της δραστηριότητας της Rustrans στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, εντάσσεται στο πλαίσιο του σκοπού που καθορίζεται στο άρθρο 48, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 508/2014, συγκεκριμένα δε του εκσυγχρονισμού μονάδας υδατοκαλλιέργειας, και συνίσταται αποκλειστικώς στην απόκτηση εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού. Προς τούτο, η Rustrans συνέβαλε στη

χρηματοδότηση του έργου με εισφορά σε είδος συνιστάμενη στην παροχή γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων, χωρίς πάντως να διευκρινίσει στην εκ μέρους της αίτηση χρηματοδοτήσεως αν το έργο είχε ως σκοπό άμεση παρέμβαση στην εν λόγω έκταση γης και τα επ' αυτής κτίσματα. Ως εκ τούτου, η εν λόγω εισφορά σε είδος δεν φαίνεται να συνδέεται άμεσα με το χρηματοδοτούμενο έργο προκειμένου η εισφορά να μπορεί να θεωρηθεί επιλέξιμη για χρηματοδότηση εκ μέρους της Ένωσης, στοιχείο του οποίου η διακρίβωση απόκειται πάντως στο αιτούν δικαστήριο.

55 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, κατ' ορθήν ερμηνεία του άρθρου 65, παράγραφοι 1 και 2, του άρθρου 67, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και του άρθρου 69 του κανονισμού 1303/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 και με το άρθρο 125, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, καθώς και με το άρθρο 33 του κανονισμού 2018/1046, δεν εμπίπτει στην έννοια της «επιλέξιμης δαπάνης», κατά τις διατάξεις αυτές, η εκ μέρους δικαιούχου εισφορά σε είδος υπό μορφή παροχής γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων για έργο εκσυγχρονισμού μονάδας υδατοκαλλιέργειας συνιστάμενου αποκλειστικώς στην απόκτηση εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού για υφιστάμενη εκμετάλλευση ιχθυοκαλλιέργειας.

Επί του τρίτου και του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

56 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα παρέλκει η απάντηση στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

57 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Κατ' ορθήν ερμηνεία του άρθρου 65, παράγραφοι 1 και 2, του άρθρου 67, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και του άρθρου 69 του κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 και με το άρθρο 125, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, καθώς και με το άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2018, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1296/2013, (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 1304/2013, (ΕΕ) αριθ. 1309/2013, (ΕΕ) αριθ. 1316/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) αριθ. 283/2014 και της

απόφασης αριθ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012:

δεν εμπίπτει στην έννοια της «επιλέξιμης δαπάνης», κατά τις διατάξεις αυτές, η εκ μέρους δικαιούχου εισφορά σε είδος υπό μορφή παροχής γης μετά των επ' αυτής κτισμάτων για έργο εκσυγχρονισμού μονάδας υδατοκαλλιέργειας συνιστάμενο αποκλειστικώς στην απόκτηση εξοπλισμού, τεχνολογικών μηχανημάτων και υλικού για υφιστάμενη εκμετάλλευση ιχθυοκαλλιέργειας.

(υπογραφές)